

HAYVAN ÇİFTLİĞİ

Bey Çiftliği'nden Bay Jones geceleyin tavuk kümeslerini kapatmış ama çok sarhoş olduğu için çıkış deliklerini tıkamayı unutmuştu. Elindeki fenerin bir o yana bir bu yana sallanan ışığında avluyu sendeleyerek geçti, arka kapıda çizmelerini fırlatıp attı, kapı kaçak odasındaki fiçiden kendisine son bir bardak bira doldurdu ve bayan Jones'un horultularının geldiği yatağa yöneldi.

Yatak odasındaki ışık söner sönmez çiftlikteki binaların hepsinde bir kaynaşma bir telaş başladı. Gündüzün dolayan bir söylentiye göre, yaşlı Reis -en güzel domuzlar yarışmasında orta beyaz boyda birinci olan erkek bir domuzdu- önceki gece garip bir düşünüş görmüştü ve bu düşünüşü diğer hayvanlara anlatmak istiyordu. Bay Jones ortalıktan çekilir çekilmez büyük ambarın toplana karar vermişlerdi. Reis (yarışmaya Willingdon Güzeli adıyla katıldığı halde herkes ona Reis derdi) çiftlikte son derecede saygı duyulan bir hayvandı, onu dinlemek için herkes bir saatlik uykusundan vazgeçmeye hazırı.

Reis büyük ambarın bir ucundaki kürsüye benzer yüksekçe bir yerde, bir kırış asılı fenerin altında samandan yatağına kurulmuştu bile. On iki yaşındaydı, son zamanlarda epeyce şişmanlamıştı ama halâ leybetli bir domuzdu. Azı dişleri hiç kesilmediği halde bilge ve iyiliksever bir görünüme sahipti. Çok geçmeden diğer hayvanlar gelmeye başladılar, hepsi kendi tarzlarına göre rahat edebilecekleri bir şekilde yerleştiler. Önce üç köpek -Bluebell, Jessie ve Pincher- çıkageldi. Onların ardından gelen domuzlar kürsünün hemen önündeki samanın içine kuruldular. Tavuklar pencere pervazlarına tündiler, güvercinler kanatlarını çırparak çatı kırışlarına kondular. Koyunlar ve inekler domuzların arkasında yerlerini alarak geviş getirmeye başladılar. Boksör ve Yonca adlı koşum atları birlikte geldiler, samanların gözlerden saklamış olabileceği küçük hayvanları ezmek kaygısıyla çok yavaş yürüyor ve tüylerle kaplı koca toynaklarını dikkatle atıyorlardı. Yonca orta yaşa merdiven dayamış iri yarı anaç bir kısraktı, dördüncü tayını yavruladıktan sonra bir türlü eski şekline kavuşamamıştı. Boksör

yaklaşık on sekiz karış boyunda dev bir hayvandı, gücü kuvveti alelade iki atın gücüne eşitti. Burnuna doğru inen beyaz bir çizgi ona budalaca bir görünüm veriyordu. Doğrusu pek akıllı da sayılamazdı, ama sağlam karakteri ve sınırsız çalışma gücüyle herkesin saygısını kazanmıştı. Atların ardından beyaz keçi Muriel ile Benjamin adlı eşek geldi. Benjamin çiftliğin en yaşlı ve en huysuz hayvanıydı. Pek seyrek konuşur, konuştuğunda da genellikle alaycı sözler ederdi. Sözelimi "Tanrı sinekleri kevalamak için bana bir kuyruk vermiş ama bana kalsa sineksiz ve kuyruksuz bir yaşamı yeğlerdim" gibi laflar ederdi. Çiftlikteki hayvanlar içinde hiç gülmeyen bir tek o vardı. Niye gülmüyorsun diye sorulduğunda gülecek hiçbir şey görmüyorum derdi. Bununla birlikte, açıkça kabul etmese de Boksör'e candan bağlıydı. İkisi pazarlarını genellikle birlikte geçirir, meyve bahçesinin arkasındaki küçük çayırda bir tek sözcük bile etmeden yanyana otlanırlardı.

Analarını kaybeden bir grup ördek palazı zor duyulur bir civiltıyla ambara doluşup kimsenin kendilerini çiğnemeyeceği bir yer bulmak için sağa sola seğırttiklerinde iki at yere henüz uzanmışlardı. Yonca koca önyayıyla onlar için çepeçevre bir tür duvar oluşturdu, içeri atlayan palazlar birbirlerine sokularak çabucak uykuya daldılar. Bay Jones'un arabasına koşulan Mollie adlı ~~bu~~ beyaz renkli, budala kısrak da en son anda, ağzında bir parça şekerle, zarif biçimde kırıtta kırıtta içeri girdi. Önlere yerleşen Mollie beyaz yelesini iki yana sallamaya başladı, böylece herkesin ilgisini yelesini süsleyen kırmızı kurdelelere çekmek istiyordu. Son olarak kedi geldi, her zaman olduğu gibi en sıcak yer için sağa sola bakındı ve Boksör ile Yonca'nın arasına sokuldu. Reis'in konuşması boyunca konuşmanın bir tek sözüne bile kulak vermeden orada kendinden hoşnut biçimde mırıldandı durdu.

Arka kapının ardındaki bir tünekte uyuyan evcil kuzgun Moses dışında bütün hayvanlar gelmişti. Reis hepsinin rahat biçimde yerleştiğini ve dikkatle beklediğini görünce boğazını temizleyerek söze başladı:

"Yoldaslar, dün gece garip bir düş gördüğümü hepiniz isitmiş

bulunuyorsunuz. Ama bu konuya sonra geleceğim. Daha önce söylemek istediğim bir şey var. Sizinle daha uzun bir süre beraber olabileceğimi sanmıyorum. Ölmeden önce de edindiğim bütün bilgileri size aktarmak istiyorum. Uzun bir hayat yaşadım. Ahırında tek başıma yatarken düşünce epeyce zamanım oldu. Kanımca şu anda yaşayan her hayvan kadar bu dünyadaki yaşamın özünü anladığımı söyleyebilirim. Sizinle bu konuyu konuşmak istiyorum.

"Simdi, yoldaşlar, şu bizim yaşamımızın özü nedir? Açıkça söyleyeyim: sefil zahmetli ve kısacık bir yaşamımız var. Doğarız; sadece yaşamamıza yetecek kadar yiyecek verilir bize; çalışabilecek durumda olanlarımız güçlerinin son damlasına kadar çalıştırılır; işe yaramaz hale geldiğimiz anda da korkunç bir zalimlikle boğazlanırlar. İngiltere'de bir yaşını geçen hiçbir hayvan mutluluk ya da boş zaman nedir bilmez. İngiltere'de hiçbir hayvan özgür değildir. Bir hayvanın yaşamı sefalet ve kölelik demektir: çıplak gerçek budur.

"Peki bu durum doğa düzeninin bir gereği midir? Durumumuz topraklarımızın verimsizliğinden, üzerinde yaşayanlara doğru dürüst bir yaşam sağlayamamasından mı kaynaklanıyor? Hayır, yoldaşlar, bin kez hayır! İngiltere'nin toprakları verimli, iklimi uygundur, şu anda üzerinde yaşayan hayvanların kat kat fazlasını bol bol besleyebilir. Bir tek bizim çiftliğimiz bir düzine at, yirmi inek, yüzlerce koyun besleyebilir -üstelik hepsine şu anda hayal bile edemeyeceğimiz derecede rahat ve onurlu bir yaşam sağlayabilir. Öyleyse niçin böylesine zavallı bir şekilde yaşıyoruz? Çünkü emek ürünlerimizin hemen hemen tamamına insanlar el koyuyor. Bütün sorunlarımızın kaynağı işte budur, yoldaşlar. Sorunu tek bir sözcükle özetleyebiliriz: İnsan. Tek gerçek düşmanımız insandır. İnsanı ortadan kaldırın, açlık ve kölece çalışma diye bir şey kalmayacaktır.

"Üretmeden tüketen tek yaratık insandır. İnsan süt vermez, yumurta yumurtlamaz, saban çekemeyecek kadar güçsüzdür, tavşan yakalayacak kadar hızlı koşamaz. Ama insan bütün hayvanların efendisidir. Onları ise kosar, açlıktan ölmeyecek kadar yiyecek verir onlara, geri kalan herşeyi kendisine ayırır. Emeklerimiz toprağı isler, tezeğimiz top-

rağı gübreler, yine de hiçbirimiz çıplak postundan başka bir şeye sahip değildir. Önümde duran siz inekler, geçen yıl kaç bin litre süt verdiniz ? Gürbüz buzağılar beslemesi gereken bu süte ne oldu ? Sütün her damlası düşmanlarımızın midesine gitti. Ya siz tavuklar, şu son yılda kaç yumurta yumurtladınız ve bu yumurtaların kaç civciv çıkardı ? Öbür yumurtaların hepsi pazarda satıldı, Jones'a ve adamlarına kazanç sağladı. Ya sen, Yonca, yavru olduğun dört tay nerede, yaşlılığında sana bakaçak ve hoşça vakit geçirecek yavrulara ne oldu ? Bir yaşına geldiklerinde satıldı hepsi; hiçbirini bir daha göremeyeceksin. Dört yavru verdin, tarlalarda bu kadar çalıştın da karın tokluğundan ve yatacak bir ahırdan başka ne geçti eline ?

"Üstelik bu sefil ömrümüzü bile kendi doğal akışına bırakmıyorlar. Kendi payıma ben halimden şikayetçi değilim, çünkü talihli olanlar arasındayım. Yaşım on iki ve dört yüzü aşkın çocuğum oldu. Bir domuzun doğal yaşantısı bu. Ama hiçbir hayvan sonunda biçerin altına zalimce yatırılmaktan kurtulamaz. Önümde oturan siz genç best domuzları, bir yıla kalmadan herbiriniz mezbahada can vereceksiniz. İnek, domuz, tavuk, koyun demeden hepimiz sonunua bu dehşeti tadacağız. ~~Atalar ve~~ köpeklerin kaderi bile daha iyi olmayacak. Sen Boksör şu görkemli kaslarında derman kalmadığı gün Jones seni kasaba satacak, o da seni boğazlayıp tazılara mama yapacak. Köpekler yaşlanıp dişleri döküldüğünde, Jones onların boynuna bir taş bağlayıp en yakın gölde boğacaktır.

"Öyleyse yoldaşlar yaşamımızın bütün kötülükleri insanların zalimliğinden kaynaklanıyor dediğimizde apaçık bir gerçeği dile getirmiş olmuyor muyuz ? İnsan elinden bir kurtulsak emeğimizin ürünleri bizim olurdu. Adeta bir gecede zengin ve özgür olurduk hepimiz. Öyleyse ne yapmalıyız ? Tabii ki, insan ırkının devrilmesi için gece gündüz, canla başla çalışmalıyız ! Benim size iletmek istediğim mesaj budur yoldaşlar. Ayaklanın ! Bu ayaklanma ne zaman gerçekleşir bilmiyorum, ^{bir haftada, bakarsınız} yüzyılda olur. Ama ayağımın altındaki şu samanları nasıl görüyorsam, eninde sonunda adaletin yerini bulacağını da biliyorum. Su kalan kısacık ömrünüz boyunca bu noktayı hiç aklınızdan çıkarmayın yoldaşlar. Ve hepsinden önemlisi, bu mesajımı sizden sonra gelenlere aktarın, böylece gelecek kusaklar zafere ulaşincaya kadar

mücadeleyi sürdürsünler !

"Ve unutmayın yoldaşlar, inancınız hiç sarsılmamalı. Hiçbir gerekçe sizi yolunuzdan alıkoymasın. İnsanların ve hayvanların çıkarları ortaktır, birinin refahı öbürünün de refahıdır" dediklerinde sakın kulak asmayın. Düpedüz yalandır bunlar. İnsan kendinden başka hiçbir yaratıcının çıkarlarını gözetmez. Bize gelince, biz hayvanlar arasında tam bir birlik olmalı, mücadele içinde mükemmel bir yoldaşlık ilişkisi kurulmalıdır. Bütün insanlar düşmandır. Bütün hayvanlar yoldaştır."

Tam bu anda büyük bir gürültü köptü. Reis konuşurken dört iri sıçan deliklerinden çıkmış ve arka üstü oturarak onu dinlemeye başlamıştı. Köpekler ansızın onları fark edince, sıçanlar canlarını kurtarmak için kendilerini hızla deliklerine attılar. Sessizliği sağlamak için Reis ayağını kaldırdı.

"Yoldaşlar" dedi, "bir noktayı açığa kavuşturmalıyız. Yabani yaratıklar, sözcgelimi sıçanlar ve tavşanlar bizim dostumuz mu, yoksa düşmanımız mı ? Bu konuyu öya koyalım. Meclis şaruyorum: Sıçanlar yoldaşımız mıdır? "

Hemen oylamaya geçildi ve ezici çoğunlukla sıçanların yoldaş olduğuna karar verildi. Sadece dört karşı oy kullanıldı. Üç köpeğin yanı sıra kedi de muhalif kalmıştı, ama onun hem red hem kabul oyu verdiği sonradan anlaşıldı. Reis konuşmasına devam etti:

"Birkaç şey daha söyleyeceğim. Tekrar ediyorum, İnsana ve insana özgü bütün davranışlara karşı düşmanlık ödevinizi asla unutmayın. İki ayak üzerinde yürüyen herkes düşmandır. Dört ayak üzerinde yürüyen ya da kanadı olan herkes dosttur. Sunu da aklınızdan çıkarmayın, İnsana karşı savaşırken ona benzememeliyiz. İnsanı yenilgiye uğrattığınızda bile onun kötülüklerini benimsemeyin. Hiçbir hayvan ne evlerde oturmalı, ne yatakta uyumalı, ne elbise giymeli, ne içki ya da tütün içmeli, ne paraya dokunmalı ve ne de ticaret yapmalıdır. İnsanın tüm alışkanlıkları kötüdür. Ve, en önemli noktaya geliyorum, hiçbir hayvan kendi cinsinden olanlara asla zulüm yapmamalıdır. Güçlü ya da zayıf, zeki ya da saf, hepimiz kardeşiz. Hiçbir hayvan başka bir hayvanı asla

Öldürmemelidir. Bütün hayvanlar eşittir.

"Simdi de, yoldaşlar, size dün geceki düşümden söz edeceğim. Bu düşü size ayrıntılarıyla anlatabilmem olanaksız. İnsan ortadan kalkınca veryüzünün nasıl olacağını gördüm bu düste. Düşüm bana çoktandır unuttuğum bir şeyi anımsattı. Uzun yıllar önce ben küçük bir domuzken, annem ve diğer dişi domuzlar sadece ezgisini ve ilk üç sözcüğünü bildikleri eski bir şarkıyı söylerlerdi. Küçüklüğümde bu ezgiyi biliyordum ama çoktan beri aklımdan çıkmıştı. Ne var ki dün gece düşümde yeniden anımsadım onu. Üstelik sarkının sözlerini de anımsadım: hiç kuşum yok, bu sözler çok eskilerde hayvanlar tarafından söylenirdi ve unutulmalarının üzerinden kuşaklar geçmişti. Simdi size bu şarkıyı söyleyeceğim yoldaşlar. Yaşlıyım, sesim de boğuk; ama ezgiyi öğrenince siz benden daha güzel söyleyebilirsiniz. Sarkının adı 'İngiltere Hayvanları'."

Yaşlı Reis boğazını temizleyip şarkıya başladı. Dedifi gibi sesi boğuktu ama epeyce güzel söylüyordu. Ezgi de çok canlıydı 'Clementine' ile 'La Cucuracha' arası bir şeydi. Sözleri şöyleydi:

İngiltere hayvanları, İrlanda hayvanları
Hayvanları yedi iklim dört köşenin
İşitin getirdiğim sevinçli haberleri
Altın çağ, mutlu gelecek yakın

Er ya da geç o gün gelecek
Zalim İnsan devrilecek
İngiltere'nin verimli tarlaları
Yalnızca hayvanların olacak

Ne halkalar kalacak burnumuzda
Ne koşum takımı sirtimizda
Gemler mahmuzlar pas tutacak
Zalim kırbaçlar artık saklamayacak

Bereket kaplayacak her yanı
 Buğdayı, arpası, yulafı, samanı
 Yoncası, fasulyesi, pancarı
 Bizim olacak o gün

İngiltere'nin tarlaları parıldayacak
 Suları arı duru olacak
 Daha tatlı esecek yel
 Gelince günü özgürlüğün

Hepimiz uğraşalım oğün için
 Yetmese de ömrümüz
 İneğimiz, atımız, kazımız, hindimiz
 Elele verelim, hedef özgürlüğümüz

İngiltere hayvanları, İrlanda hayvanları
 Hayvanları yedi iklim dört köşenin
 İçtin getirdiğim sevinçli haberleri
 Altın çağ, mutlu gelecek yakın

Bu şarkının okunması hayvanları olağanüstü bir heyecana sürükledi. Reis şarkıyı bitirmeden onlarda söylemeye başladılar. Hayvanların en aptalları bile ezgiyi ve birkaç sözcüğü kapmışlardı. Domuzlar ve köpekler gibi daha zeki olanları ise birkaç dakika içinde bütün şarkıyı ezberlemişlerdi. Hemen ardından, birkaç denemeden sonra bütün çiftlik tek bir ağızdan 'İngiltere Hayvanları'nı haykırmaya başladı. İnekler böğürerek, köpekler havlayarak, koyunlar meleyerek, atlar kışneyerek, ördekler vak vak ederek şarkıyı söylediler. Şarkıdan öylesine keyif almışlardı ki onu ardarda beş kez söylediler, kendilerine kalsa sabaha kadar da söylerlerdi.

Ne yazık ki gürültü Bay Jones'u uyandırdı. Yatağından fırlayan Bay Jones avluva bir tilkinin girdiğini düşünerek, vatak odasının bir köşesinde duran tüfeğini kaptı ve karanlığa doğru ates etti. Saçmalar ambarın duvarına gömüldü ve toplantı telaş içinde dağıldı. Bütün hayvanlar kendi yattıkları yerlere kaçtılar. Kuşlar tünelerine sığırdı, hayvanlar samanın içine gömüldü ve bütün çiftlik bir anda uykuya daldı.

Aradan yıllar geçti. Mevsimler birbirini izledi, kısacık hayvan ömürleri geçip gitti. Yonca, Benjamin, kuzgun Moses ile birkaç domuz dışında Ayaklanma'dan önceki günleri anımsayan kimse kalmadı.

Muriel ölmüştü; Bluebell, Jessie ve Pincher ölmüştü. Jones da ülkenin başka bir köşesinde bir ayyaşın evinde ölmüştü. Kartopu unutulmuştu. Boksör de unutulmuştu, yalnızca birkaç yakını anımsıyordu onu. Yonca artık yaşlanmış ve şişmanlamıştı, eklemeleri tutuluyor, gözleri durmadan akıyordu. Emeklilik yasını çoktan geçmişti ama aslında hiçbir hayvan emekliye ayrılmamıştı. Otların bir köşesini emekli hayvanlara ayırma düşüncesi çoktan beri rafa kaldırılmıştı. Napolvon 150 kilo ağırlığında koca bir domuz olmuştü. İspiyoncu o kadar şişmanlamıştı ki burnunun ucunu bile zor görebiliyordu. Yalnızca yaşlı Benjamin eskisi gibiydi. Ondaki tek değişiklik ağız çevresinin biraz daha kırıştırmıştıydı. Ayrıca Boksör'ün ölümünden sonra huysuzluğu daha da artmış, her zamankinden daha az konuşur olmuştü.

Çiftlikteki hayvanların sayısı epeyce artmıştı ama bu artış eskiden umulduğu ölçüde çok olmamıştı. Ayaklanmayı sadece büyüklerin ağzından dinledikleri kadarıyla bilen yeni bir kuşak doğmuştu, onlar için Ayaklanma belli belirsiz bir gelenekten ibaretti. Çiftliğe satın alınarak getirilen hayvanlar da vardı, bunlar çiftliğe ayak basmadan önce Ayaklanma diye bir şeyi işitmemişlerdi bile. Yonca'nın yanı sıra çiftliğin artık üç atı vardı. Bunlar alımlı, güçlü kuvvetli, çalışkan ve iyi huylu atlardı ama çok akılsızdılar. Hiçbiri alfabeyi B harfinden öteye sökemedi. Ayaklanma ve Hayvanizm ilkeleri konusunda kendilerine söylenen her şeyi -özellikle bunları söyleyen adeta bir evlat sevgisiyle bağlı oldukları Yonca ise- kabul ediyorlardı; ama bu ilkelerin çoğunu anladıkları kuskü götürürdü.

Çiftlik daha zengin ve daha düzenli bir hale gelmişti. Hatta Bay Pilkington'dan satın alınan iki tarlayla daha da büyümüşü. Yeldeğirmeni sonunda başarıyla tamamlanmıştı. Çiftliğin artık bir harman dövme makinasıyla bir ot yükleme makinası vardı. Ayrıca yeni yeni binalar da inşa edilmişti. Whymper kendisine bir araba satın almıştı. Ne var ki, yeldeğirmeni hiç de elektrik üretmek için kullanılmamıştı.

Buğday öğütme işinde yararlanılıyordu ondan, hatırı sayılır ölçüde parasal kazanç getiriyordu bu iş. Yeni bir yeldeğirmeni inşa etmek için hayvanlar harıl harıl çalışıyorlardı; denildiğine göre dinamolar bu yeldeğirmeni bitirilince yerleştirilecekti. Ama Kartopu'nun bir zamanlar hayvanların aklına soktuğu lükslerden, söz gelimi elektrik ısıyla aydınlatılan, sıcak ve soğuk suyu olan ahırlardan ve çalışma haftasının üç güne indirilmesinden söz edilmiyordu artık. Napolyon bu tür düşüncelerin Hayvanizm ilkelerine ters düştüğünü ilan etmişti. Ona göre gerçek mutluluk çok çalışmak ve tutumlu yaşamak demektir.

Görünüşe bakılırsa çiftlik bir şekilde zenginleşmiş ama hayvanlar bu zenginlikten paylarını alamamışlardı, tabii domuzlar ve köpekler hariç. Belki de bu durumun bir nedeni domuzların ve köpeklerin sayıca bu kadar çok olmasıydı. Bu hayvanların kendi tarzlarınınca çalışmadıkları söylenemezdi. İspiyoncu'nun bıkıp usanmadan açıkladığı gibi çiftliğin yönetimi ve organizasyonu sonsuz bir çalışmayı gerektiriyordu. Üstelik bu iş diğer hayvanların anlayamayacağı kadar karmaşıktı. Örneğin İspiyoncu'nun onlara anlattığına göre, domuzlar her gün 'dosya', 'rapor', 'tutanak' ve 'muhtıra' adlı bir sürü arlaşılmaz şey için ağır zahmetlere katlanıyorlardı. Bu şeyler, üzeri sık aralıklı yazılarla doldurulması gereken kocaman kağıt sayfalarıydı. Sayfalar dolar dolmaz ocağa atılıp yakılıyordu. İspiyoncu'ya göre bu iş çiftliğin refahı açısından olağanüstü derecede önemliydi. Ama yine de, domuzların ve köpeklerin kendi emekleriyle yiyecek üretmedikleri açıktı; üstelik hem sayıları çoktu hem de iştahları her zaman yerindeydi.

Diğerlerinin yaşamı ise, bildikleri kadarıyla, eskiden nasılsa öyleydi. Karınları genellikle açtı; samanların üzerinde yatıyor, havuzdan su içiyor, tarlalarda ter döküyorlardı. Kışın soğukla, yazın sineklerle başları beladaydı. İçlerinde daha yaşlı olanlar kimi zaman belleklerini zorlayarak Ayaklanma'nın ilk dönemlerinde, Jones'un sürgüne gönderilişi yeniyken işlerin bu güne göre daha mı iyi daha mı kötü olduğunu çıkarmaya çalışıyorlardı. Anımsayamıyorlardı. Simdiki yaşamlarını neyle karşılaştıracaklardı, İspiyoncu'nun sunduğu rakam listeleri dışında bir ölçü yoktu ellerinde. Bu rakamlar da şaşmaz bir biçimde herşeyin gün geçtikçe daha iyiye gittiğini gösteriyordu.

Hayvanlar bu işi bir türlü çözemiyorlardı; hem zaten bu tür konular üzerinde kafa yoracak zamanları pek yoktu artık. Sadece yaşlı Benjamin uzun ömrünün her ayrıntısını anımsadığını iddia ediyordu. İşler eskiden ne daha iyiydi, ne de daha kötüydü, olamazdı zaten, diyordu Benjamin; çünkü ona göre açlık, zorluk ve hayal kırıklığı yaşamın hiç değişmeyen yasasıydı.

Yine de hayvanlar hiçbir zaman umutlarını yitirmediler. Dahası, Hayvan Çiftliği'nin üyesi olarak taşıdıkları onur ve ayrıcalık duygusundan bir an bile vazgeçemediler. Bütün yörede -hatta bütün İngiltere'de! - hayvanların sahip olduğu ve işlettiği tek çiftlik halâ onlarınkiydi. En genç olanları, yirmi otuz kilometre ötedeki çiftliklerden satın alınıp çiftliğe yeni gelenleri de içinde olmak üzere bir tek hayvan bile bu durumu şaşkınlık ve hayranlıkla karşılamaktan kendini alamıyordu. Topun gürlemesini işitip yeşil bayrağın gönderde dalgalandığını gördükçe içleri sonsuz bir gururla doluyordu ve laf dönüp dolayıp es'i kahramanlık ünlerine, Jones'un sürgüne gönderilmesine, Yedi Emir'in yazılışına, istilacı insanların yeniliği uğratıldığı büyük savaşlara geliyordu. Eski düşlerin hiçbirisi bir yana bırakılmamıştı. Reis'in Hayvanlar Cumhuriyeti'nin kurulacağına, İngiltere'nin yeşil tarlalarına insan ayağının basamayaacağı günlere dair kehanetine hala inanılıyordu. O gün gelecekti: yakında olmayabilirdi, şu anda yaşayanların ömrü o güne yetmeyebilirdi, ama eninde sonunda gelecekti. 'İngiltere Hayvanları' şarkısı bile belki şurada burada gizlice mırıldanılıyordu: hiçbirisi yüksek sesle söylemeye cesaret edemese de çiftlikteki her hayvanın hiç olmazsa şarkıyı bildiği besbelliydi. Yaşamları zor olabilirdi, umutlarının hepsi gerçekleşmemiş olabilirdi, ama başka hayvanlar gibi olmadıklarının bilincindeydiler. Aç kalıyorlardı belki, ama zalim insanları besledikleri için değildi bu; belki çok çalışıyorlardı, ama hiç olmazsa kendileri için çalışıyorlardı. İçlerinden hiçbirisi iki ayak üzerinde yürümüyordu. Hiçbir hayvan diğerine "Efendi" demiyordu. Bütün hayvanlar eşitti.

Yazın başlarında bir gün, İspiyoncu, kovalara kendisini izlemeleri buyruğunu verdi ve onları çiftliğin öbür ucunda hus fidanlarıyla kaplı işlenmemiş bir araziye götürdü. Koyunlar bütün günü orada

İspiyoncu'nun gözetiminde yaprakları yiverek geçirdiler. Akşam olunca İspiyoncu çiftlik evine döndü, ama hava ılık olduğu için, koyunlara geceyi oldukları yerde geçirmelerini söyledi. Sonunda koyunlar bütün bir hafta boyunca orada kaldılar, diğer hayvanlar bu süre içinde onları hiç görmediler. İspiyoncu günün büyük bir bölümünü koyunlarla birlikte geçiriyordu. Söylediğine göre, onlara yeni bir şarkı öğretiyordu ve bu yüzden gözden uzak bir yerde bulunmaları gerekiyordu.

Koyunların dönüşünden hemen sonralara raslayan güzel bir akşam, hayvanlar işlerini bitirip çiftlik binalarına doğru yola koyuldukları bir sırada avludan korkuya kapılmış bir at kışmaması duyuldu. Ürken hayvanlar duruverdiler. Yonca'nın sesiydi bu. Hayvancamız yeniden kışneyince bütün hayvanlar dört nala avluya koşturdular. İşte o anda Yonca'nın gördüğü şeyi onlar da gördüler.

Domuzun biri arka ayakları üzerinde yürüyordu.

Evet, İspiyoncu'ydu bu. Koca cüssesini bu durumda tutmaya alışkın olmadığı izlenimini veren biraz acemice bir yürüyüşle, ama dengesini bir an bile bozmadan avluyu geçiyordu. Hemen sonra, çiftlik evinin kapısından uzun bir sıra halinde hepsi de arka ayakları üzerinde yürüyene domuzlar çıkıverdi. Kimisi diğerlerinden daha iyi beceriyordu bu işi, hatta bir iki tanesi dengesini kaybedecek gibi görünüyor ve bir bastona dayansalar dana iyi olurdu sanısını uyandırıyorlardı. Ama hepsi de avludaki turu başarıyla tamamladılar. En sonunda da köpeklerin yeri göğü inleten havlamaları ve siyah horozun kulak tırmalayan ötüşü arasında Nappolyon dışarı çıktı. Çevresinde sıçrayan köpeklerinin ortasında sağa sola kibirli bakışlar fırlatarak heybetli bir biçimde daimdik yürüyordu.

Paçasında bir kırbaç vardı.

Ortaliği bir ölüm sessizliği kapladı. Şaşkınlık ve korkuyla birbirlerine sokulan hayvanlar sıra sıra domuzların yavaş adımlarla avluyu baştan başa dolmasını izlediler. Dünya sanki tersine dönmüştü. Ama ilk şaşkınlığın etkisini yitirdiği ve hayvanların herseye rağmen -köpeklerden çok korkmalarına ve uzun yılların verlestirdiği, her ne olursa olsun yakınmamak ve eleştirmemek şeklindeki alışkanlık-

larına rağmen- durumu protesto edebileceği bir an geldi. İşte o sırada sanki bir yerden işaret almış gibi bütün koyunların ortalığı inle-ten melemesi duyuldu:

"Dört ayak iyi, iki ayak daha iyi ! Dört ayak iyi, iki ayak daha iyi ! Dört ayak iyi, iki ayak daha iyi !"

Bu meleme hiç aralıksız beş dakika sürdü. Koyunlar meleme-
kestiğinde ise artık protesto fırsatı kaçmıştı, çünkü domuzlar yeniden çiftlik evine girmişlerdi.

Benjamin omuzuna bir burunun sürtüldüğünü hissetti. Kafasını çevirip baktı. Yonca'ydı bu. Yaşlı gözleri her zamankinden daha cansız-
dı. Hiçbir şey sövlemedi, Benjamin'in velesini incitmeden çekistirerek onu Yedi Emir'in yazılı olduğu yere, büyük ambarın öbür ucuna götürdü. Bir iki dakika boyunca gözlerini katranlanmış duvarın üzerindeki beyaz harflere dikip durdular.

"Gözlerim iyice bozuldu", dedi sonunda. "Gençliğimde bile ora-
da yazılı olanları okuyamazım. Ama bana öyle geliyor ki duvarda bir değişiklik var. Yedi Emir eskiden olduğu gibi mi duruyor Benjamin ?"

Benjamin kendi kuralını bir defalığına çiğnemeyi göze olarak duvarda yazılı olanları Yonca'ya okudu. Bir tek Emir kalmıştı orada. O da şöyleydi:

BÜTÜN HAYVANLAR ESİTTİR
AMA KİMİ HAYVANLAR
DİĞERLERİNDEN DAHA ESİTTİR

Bu olaydan sonra, ertesi gün çiftlik işlerine nezaret eden do-
muzların hepsinin paçasında birer kırbacın olması hiç kimseye garip görünmedi. Domuzların kendilerine bir telsiz takımı aldıklarını, tele-
fon çekmeye hazırlandıklarını ve John Bull, Tit-Bits ile Daily Mirror gazetelerine abone olduklarını öğrenmek garip karşılanmadı. Napolyon'u ağzında bir pipoyla çiftlik evinin bahçesinde dolaşırken görmek şaş-
kınlık yaratmadı. Artık hiçbir şey garip karşılanmıyordu. Domuzların Bay Jones'un giysilerini dolaptan çıkarıp giyinmeleri, bizzat Napol-
yon'un üzerinde siyah palto, avcı pantolonu ve deri tozluklarla görün-

mesi, Napolyon'un en sevdiği dişi domuzun bir zamanlar Bayan Jones'un pazar kıyafeti olan hareli inek elbiseyi giyinmesi bile kimseyi şaşırtmıyordu.

Aradan bir hafta geçmişti. Öğleden sonra çiftliğe birkaç araba geldi. Komşu çiftliklerin temsilcilerinden oluşan bir kurul inceleme gezisi yapmak üzere çağrılmışlardı. Temsilciler çiftliğin her yanını gezdiler, gördükleri herseyi, özellikle de yeldeğirmenini çok beğendiklerini dile getirdiler. Hayvanlar salgam tarlasının otlarını temizliyorlardı. Gözlerini yerden kaldırmadan büyük bir gayretle çalışıyor ve domuzlardan mı insan konuklardan mı daha çok çekinmek gerektiğine karar veremiyorlardı.

O akşam çiftlik evinden kahkahalar ve şarkılar yükseldi. Birbirine karışan sesleri duyan hayvanlar ani bir merrağa kapıldılar. Hayvanların ve insanların ilk kez eşit şartlarda biraraya geldiği evde acaba ne oluyordu? Hep birlikte, mümkün olduğu kadar sessiz bir biçimde sürünerek çiftlik evinin avlusuna yöneldiler.

Kapıya varınca belli belirsiz bir korkuyla durakladılar, ama Yonca'nın başı çekmesiyle hepsi avludan içeriye girdi. Parmak uçlarına basa basa eve yaklaştılar ve boyları yeterince uzun olanlar yemek odasının penceresinden içeriye baktılar. Odada, uzun masanın çevresinde altı çiftçi ile önde gelen altı domuz oturuyor, Napolyon masanın başında şeref köşesinde bulunuyordu. Domuzların sandalyelerinde rahat rahat oturdukları görülmüyordu. Topluluk neşe içinde kâğıt oynuyordu. Bir ara içki içmek için oyunu bıraktılar. Ortalıkta keca bir testi dolaştırılıyor, bardaklar tekrar tekrar birayla dolduruluyordu. Pencereden içeriye hayretle bakan hayvanları hiç kimse fark etmedi.

Foxwood çiftliğinin sahibi Bay Pilkington elinde bardağıyla ayağa kalkmıştı. Burada bulunan herkesin şerefe kadeh kaldırmasını isteyeceğim, diye konuştu. Ama daha önce, söylemeyi görev bildiğin birkaç şeye değinmek istiyordu.

Uzun süren bir güvensizlik ve yanlış anlama döneminin sona ermesinden kendisi -ve hiç kuşkusuz orada bulunan herkes- büyük sevinç

duyuyordu. Bir zamanlar -gerçi kendisi ve burada bulunan hiç kimse bu duyguları paylaşmamıştı ama- Hayvan Çiftliği'nin saygıdeğer sahipleri insan komşuları tarafından düşmanca diyemese de belirli bir kuşkuyla karşılanmışlardı. Talihsiz olaylar meydana gelmiş, yanlış düşünceler moda olmuştu. Sahibi ve işleticileri domuz olan bir çiftliğin varlığı, şu ya da bu oranda anormal karşılanmış ve çevrede tedirginlik yaratmıştı. Konuyu yeterince araştırmayan birçok çiftçi, böyle bir çiftlikte serseriliğin ve başıboşluğun ezemen olacağını düşünmüştü. Bu durumun kendi hayvanları, hatta yanlarında çalıştırdıkları insanlar üzerinde yaratacağı sonuçlardan kaygıya düşmüşlerdi. Ama artık bu tür bütün şüpheler giderilmisti. Kendisi ve arkadaşları bugün Hayvan Çiftliğini karış karış gezmişlerdi, ne görmüşlerdi peki? En modern yöntemlerini yanı sıra dünyanın her yerinde bütün çiftçilere örnek olması gereken bir disiplin ve düzen ortamı görmüşlerdi. Kendisi Hayvan Çiftliği'ndeki alt-sınıf hayvanların yöredeki bütün hayvanlardan daha çok çalışıp daha az yiyecek aldıklarını söylemekle haksızlık etmediği kanısındaydı. Dahası var, kendisi ve arkadaşları burada gördükleri birçok şeyi kendi çiftliklerinde hemen uygulamaya karar vermişlerdi.

Sözlerini tamamlarken bir noktayı tekrar vurgulamak istiyordu. Hayvan Çiftliği ile komşuları arasında bir dostluk havası hüküm sürüyordu ve bu hava hep böyle devam etmeliydi. Domuzlarla insanlar arasında hiçbir çıkar çatışması yoktu ve olması da gerekmezdi zaten. Her iki taraf da aynı şey için mücadele ediyor ve aynı zorluklarla karşılaşıyorlardı. İşçi sorunu her yerde aynı değil miydi? Bu noktada Bay Pilkington'un dikkatlice hazırlanmış bir espri patlatacağı belli olmuştu ama gülmesi tuttuğu için bir süre konuşamadı. Gülmesini bastırmaya çalışırken gerdanları mosmor kesildi, sonunda espirisini söylemeyi başardı: "Nasıl sizin başınız alt-sınıf hayvanlarla beladaysa, bizim de başımız alt-sınıf insanlarla belada!" Bu anlamlı nükte bütün masayı kahkahaya boğdu. Bay Pilkington Hayvan Çiftliği'nde tayınların düşük, çalışma saatlerinin uzun olduğunu, ayrıca hertürlü şımarıklık belirtisine son verildiğini görmüştü, bu nedenle domuzları bir kez daha kutluyordu.

Ve şimdi de, son olarak, herkesin ayağa kalkmasını ve kadehlerini doldurmasını isteyecekti. "Beyler", diyerek sözlerini tamamladı, "beyler, kadehimi Hayvan Çiftliği'nin refahına kaldırıyorum !"

Herkes coşkuyla alkışladı ve ayaklarını yere vurdu. Napolyon öylesine memnûn olmuştu ki içkisini içmeden önce, masayı dolasıp Bay Pilkington'un yanına geldi ve kadehini onunkiyle tokuşturdu. Alkışlar sona erince halâ ayakta duran Napolyon kendisinin de birkaç söz söylemek istediğini belirtti.

Napolyon'un bütün konuşmaları gibi bu da kısa ve özlü bir konuşmaydı. Kendisi de, diye başladı Napolyon, yanlış anlamaların egemen olduğu dönemin sona ermesinden mutluluk duyuyordu. Uzun bir dönem boyunca kimi söylentiler ortalığı sarmış -bu söylentileri kötü niyetli düşman çevrelerin çıkardığını gösteren kanıtlar vardı elinde- kendisinin ve arkadaşlarının dünya görüşünde yıkıcı ve hatta devrimci bir yön bulunduğu iddia edilmişti. Komşu çiftliklerdeki hayvanları ayaklandırmaya çalışmakla suçlamışlardı. Hiçbir şey gerçeğe bu kadar aykırı olamazdı ! Kendilerinin tek arzusu, şimdi olduğu gibi eskiden de, komşularıyla barış içinde yaşamak, normal iş ilişkisi sürdürmekti. Kontrolü altında bulundurmamakla onur duyduğu bu çiftlik bir kooperatif işletmesiydi. Kendi elinde tuttuğu tapular domuzların ortak mülkiyetindeydi.

Artık eski kuşuların sürdüğünü sanmıyordu, diye devam etti, ama son zamanlarda çiftliğin işleyişinde kimi değişikliklere gidilmişti; bu değişikliklerin güven ortamını daha da pekiştireceğine inanıyordu. Çiftlikte etkisini bugüne kadar sürdüren aptalca bir gelenek vardı, hayvanlar birbirlerine "Yoldaş" diye hitap ederlerdi. Bu geleneğe son verilecekti. Kökeni bilinmeyen çok garip bir gelenek daha vardı: bir domuzun bahçede bir direğe çakılmış kafatasının önünden her Pazar sabahı törenle geçilirdi. Bu geleneğe de son verilecekti, sözü edilen kafa tası toprağa gömülmüştü bile. Konuklar gönderde dalgalanan yeşil bayrağı da görmüş olabilirlerdi. Dikkatlerini çekmiş miydi, bilmiyordu,

ama bayraktaki beyaz toynak ile boynuz kaldırılmıştı. Bundan böyle yeşil bayraklarının üzerinde hiçbir şekil olmayacaktı.

Bay Pilkington'un mükemmel ve dostluk duygularıyla dolu konuşmasına sadece bir tek eleştiri yöneltecekti. Bay Pilkington konuşması boyunca "Hayvan Çiftliği" deyip durmuştu. Kuşkusuz Bay Pilkington bilmiyor olabilirdi -çünkü kendisi, Napolyon, bunu ilk kez burada ilan ediyordu-ama "Hayvan Çiftliği" adı artık kaldırılmıştı. Bundan böyle burası "Bey Çiftliği" adını taşıyacaktı- çünkü o, çiftliğin asıl adının bu olduğuna inanıyordu.

"Beyler", diyerek sözünü tamamladı Napolyon, "ben de sizi aynı şey için ama başka bir biçimde kadeh kaldırmaya davet ediyorum. Bardaklarınızı ağzına kadar doldurun. Beyler, kadehimi Bey Çiftliği'nin refahına kaldırıyorum !"

Bir konuşma da daha önce olduğu gibi coşku'nun alkışlarla karşılandı ve bardaktakiler son damlasına kadar içildi. Ne var ki olan bitenleri dışarıdan seyreden hayvanlar, bir gariplik olduğu duygusuna kapıldılar. Domuzların yüzünde değişen bir şey vardı, ama neydi bu ? Yonca'nın fersiz gözleri bütün yüzleri tek tek dolaştı. Kimisinin beş kat gerdanı vardı, kimisinin dört, kimisinin ise üç. Ama eriyen ve değişen bir şey vardı bu yüzlerde, neydi o. Alkışlar sona erince topluluk ara verdikleri kağıt oyununa döndü, hayvanlarda sessizce dağıldılar.

Ama daha onbeş yirmi metre gitmemişlerdi ki durdular. Çiftlik evinden gürültülü sesler geliyordu. Çabucak geri dönüp pencereden içeriye baktılar. Bağırtilar gürültüler, masayı yumruklamalar, şüpheli keskin bakışlar, öfkeli inkârlar... Evet şiddetli bir kavga başlamıştı. Kavga görünüşe bakılırsa Napolyon ile Bay Pilkington'un aynı anda maça ası atmasından kaynaklanmıştı.

On iki ağız öfkeyle haykırıyordu, hepsi birbirine benziyordu. Domuzların yüzünde meydana gelen değişikliğin ne olduğu anlaşılmıştı artık. Dışarıdaki hayvanların gözü bir domuzlara, bir insanlara gidip geliyordu; ama hangilerinin domuz, hangilerinin insan olduğunu söylemek daha şimdiden olanaksız hale gelmişti.

Y X X

Kasım 1943-Subat 1944